

2024_Anul TRIBUNA 140 (V): Lumea îmi părea o cifră ...?

- a lumii neștrămutata lege! - în literatura noastră ... nu e altul așa Român ...?

- gândirea, spiritul, logica, argumentarea lui sunt tipice!

aleși poporului ... cugetătorii unei nații!
Pe aceștia nu-i atinge fala, nu-i muncesce rîvna, nu-i protestesc ...
mai presus de ei planează o energie, o idee, o nevoie sufletească de-a gândi ...
nu mut și nu neclintit a fost **Creangă** în viața lui ...
de ani de la stingerea din viață:
135 Mihai Eminescu, Ion Creangă și Veronica Micle
Lumea îmi părea o cifră ...
Și-ntr-o lume de cadavre căutam un suflet viu ...
N-aveam scop în astă lume, nici aveam ce să trăiesc ...
Și pulbere țărîină din tine se alege
Căci asta e a lumii neștrămutata lege.
Nimicul te aduce nimicul te reia
Nimic din tine-n urmă nu va rămînea

Anul 2024 este și anul în care românii comemorează stingerea din viață a trei personalități care au influențat literatura română: Mihai Eminescu, Ion Creangă și Veronica Micle. Despre ei și epoca lor s-au scris multe cărți, relația dintre Eminescu și Veronica Micle fiind prezentată plastic de poetul național în poezia: „Lumea îmi părea o cifră ...”, pe care o reproducem: «**Lumea îmi părea o cifră, oamenii îmi păreau morți,** / Măști, ce rîd după comandă, cari ies de după porți/ și dispar păpuși măiestre, ce că sunt nici că nu știu/ **și-ntr-o lume de cadavre căutam un suflet viu;** / Mă zbăteam dorind viață, cu ce sete eu cătam/ Precum cel ce se îneacă se acață de-orice ram./ Dibuit-am în științe, în maxime,-n poezie,/ Dară toate îmi părură sură, stearpă teorie./ **N-aveam scop în astă lume, nici aveam ce să trăiesc**/ Până când ... bleștăm momentul! ... pîn-ce-a fost să te-ntîlnesc./ Oare sunt eu tot același? Singur nu mai mă-nțeleg:/ De clipirea genei tale putui viața să mi-o leg./ Eram mîndru, înjosirea, ba sclavia mă înveți:/ Mă disprețuiesc pe mine ... ce mai are astăzi preț?/ **Îmi părea că împărații sunt pe lume un nimic**/ Căci ei nu țineau în mînă degetul tău dulce, mic,/ Începusem s-am în lume ceva ce plătea mai mult/ Decît lumea, decît totul ce putusem să ascult;/ Mă miram, cum de pierdusem ochii pentru tot ce fu?/ **Toate existau sub soare, pentru că ești și tu**». Citind și recitind poezia - ce ascunde marea aventură și drama eternă a iubirii, atît a creatorului cît și a femeii, ambii neînțeleși într-o lume efemeră -, toți cercetătorii nu pot neglija faptul că după stingerea din viață a poetului, Veronica Micle și-a donat casa (din Târgu Neamț) moștenită de la mamă și s-a sinucis (prin otrăvire cu arsenic).

Epitaful de pe crucea ei, rămîne peste veacuri: «Și pulbere țărîină din tine se alege/ **Căci asta e a lumii neștrămutata lege.** / Nimicul te aduce nimicul te reia/ **Nimic din tine-n urmă nu va rămînea. Veronica Micle** 4 VIII 1889». Pro memoria, Mihai Eminescu s-a stins din viață la 15 iunie 1889, Veronica Micle în 3 august 1889, pentru ca scriitorul Ion (Ioan?) Creangă să treacă la cele veșnice la finele anului, în 31 decembrie 1889, profund afectat de aflarea decesului prietenilor săi. Cotidianul Tribuna - fondat în 1884 - a surprins multe evenimente din ultimii ani de viață a celor trei, scriitorul

Ioan Slavici cunoscând foarte bine întreaga societate literară - în evoluție -, din Principatul Unit al României, devenit Regatul României (în 1881).

Nu întâmplător, Tribuna a publicat în numărul 10 din 1890, articolul «**Îmormântarea lui I. Creangă (Corespondență particulară a „Românului”** (Iași, 7 Ianuarie 1890): La 2 Ianuarie s'a îmormântat la cimiterul Eternitatea marele prosator român Ioan Creangă. Această pierdere a produs imense regrete în sînul societății ieșane, al amicilor și al admiratorilor săi. Timpul, dar mai ales pricina, că nu s'au putut împărți la vreme biletele de îmormântare, a făcut ca numai un număr restrâns dintre prietenii și cunoscuții lui Creangă să iee parte la ceremonia funebră. Cinci coroane frumoase împodobiau sicriul neuitatului om de litere, purtând inscripțiuni deosebite: una din partea fiului, dl căpitan Constantin Creangă: „Voitorului meu de bine, scump prieten și tată”; alta: „**Cuscrului nostru iubit regrete eterne. Familia Neculai Petru**”; alta: „**Iubitului nostru prieten și tovarăș de lucru, durere! Ienăchescu, Răceanu, Grigorescu**”; alta: „**Lui I. Creangă din partea amicului său N. Gane**”.

O coroană de flori naturale era anonimă. Două discursuri au fost pronunțate de către dl institutor Toma Săvescu și dl profesor Eduard Gruber. Dl Săvescu într'un limbaj plin de durere a arătat vieța și meritele lui Creangă ca institutor, merite speciale ce sunt cunoscute de toți aceia ce au avut ocaziunea de a cunoaște pe Creangă sub acest raport. Dl Eduard Gruber în numele unui cerc literar, în care și Creangă venia de doi ani, rosti un discurs, - pe care îl împărtășim cetitorilor noștri, - asupra însemnătății literare a lui Creangă. Eată cuvântarea dlui Gruber: ***Jalnică adunare!*** O dureroasă datorie, cea de pe urmă, ne adună azi pe toți în fața mormîntului unde curînd va odichni pentru vecie, **Ioan Creangă, acest fruntaș al literaturii române**. Nemângâiatul fiu, rudele, prietenii și tinerimea, entusiastă admiratoare a lui Creangă, își simt acum inima zdrobită și cugetarea înorată în fața mușeniei și a neclintirii, în care el zace, - mușenie și neclintire, care ne face să ne îngrozim și să ne podidească lacrimile, pentru-că **nu mut și nu neclintit a fost Creangă în vieța lui. Cernită adunare!**

Nu această vieță și nici apostolatul lui de conștient și excelent învățător voiu căuta să arăt în puținele cuvinte, ci voiu avé durerea de a rosti înaintea d-voastre dar o scurtă și pripită schițare făcută pe neașteptate asupra însemnătății lui literare.

Sunt oameni sortiți din fire, ca prin puterea minții și înălțimea sentimentelor să ajungă **aleșii poporului. Pe aceștia nu-i atinge fala, nu-i muncesc rîvna, nu-i prostesc deșertăciunile, nu-i abat din cale cotiturile multe și pesize ale vieții**. În alte îndeletniciri mai nobile și mai tiranice caută ei să-și ardă flacăra sufletului! Într'înșii și **mai presus de ei planează o energie, o idee, o nevoie sufletească de-a gândi și lucra**, care ori-unde, ori când le stă ademenitoare și poruncitoare, înainte-le.

Aceștia sunt aleșii, sunt cugetătorii unei nații, - și când zic cugetători, înțeleg nu numai pe filosofii și cercetătorii, care scotocesc adâncurile științei și smulg misterele necunoscutului, dar și pe poeții mari, care întrupează simțirile inimii noastre omenesci, pe prozatorii, **pe literații într'un cuvânt care resumă într'o puternică sintesă tipurile, vieța, epoca, geniul unui popor. Un literat din această din urmă categorie a fost pentru de veci acum adormitul Creangă**.

Dacă alte literaturi au înscris pe **arama nemuririi nume glorioase**, - să ne fie învoit și nouă, popor tiner și nou venit la vieță, ca în prima noastră tinereță literară să înscriem cu litere neuitate alături cu numele poetului Eminescu și pe acela al prietenului său iubit și nedespărțit, al prosatorului Ioan Creangă. **Întristată adunare!** Această personalitate puternică a lui Creangă își găsește motivarea pe deoparte în ereditatea, - de pe mamă mai ales, - pe de alta în mediul popular, în care s'a născut și a crescut. **Familia lui Creangă e de baștină din Ardeal**. Bunicul său David Creangă, care mai bine de

douăzeci de ani a purtat vornicia în Pipirig, a venit cu tatăl și cu ceilalți frați ai săi Petrea, Vasile și Nica de s'au așezat în Moldova în județul Neamțului - sunt mai bine de o sută de ani. Tot de pe mamă el are străbun pe Ciubuc clopotarul dela mănăstirea Neamțului, care era în înrudire cu metropolitul Iacob, marele luptător pentru cultura românească în timpul fanarioților. Dar mai presus de toate vrednică de amintit sub raportul eredității a fost mama lui Creangă. Femeie aleasă și gospodină neîntrecută, ea își iubia copiii cu nețărmurită iubire ce numai o mamă poate să aibă. Ea a avut o puternică și neînvinsă dorință de a-l da la învățătură. și în adevăr ei poate datoresc Creangă germele, din care a răsărit omul superior, omul de talent. Și sânge din sângele ei, zice el într'un loc în Amintiri, și carne din carnea ei am împrumutat, și a vorbi dela dînsa a învățat. În asemenea condițiuni de predispoziție Creangă a adunat zi cu zi în sufletul său impresiile copilăriei și ale vieții de țeară. și ceea-ce este el azi în literatura română, acestei perioade se datoresce. **Creangă este un adevărat copil al poporului**; din popor a ieșit, dela suman și opincă, și spiritul poporului într'un mod așa de strălucit l-a introdus în literatura cultă. **În toată literatura noastră poate nu e altul așa Român ca dînsul; el e o vastă sinteză etnică a poporului. Gândirea, spiritul, logica, argumentarea lui sunt tipice.** Cu părere de rău trebuie să constat un fapt ce l-am putut observa deaproape: Creangă e mult mai cunoscut și mai popular în Transilvania și Bucovina decât în România. Aceasta se datoresce, credem, lipsei de adunare la un loc a scrierilor sale. De aceea acumă când s'a deslipit cea mai verde creangă a literaturii noastre, o sfântă datorie însuflețească pe tinera generațiune literară, anume aceea, de a întocmi și înălța cât mai în grabă monumentul, la care Creangă însuși a lucrat. Ear' cele de pe urmă cuvinte trebuind a le da nemângâiatului fiu, îi vom spune aceste: moartea e fatală și neînduplecată și asprimea ei nu cruță pe nimeni, dar el poate ave o mângâiere mai mare decât alții: **îi rămâne o strălucită moștenire: numele părintelui său**». Restituirea necrologului - în acest an comemorativ, la 135 de ani de la trecerea la cele veșnice a celor trei personalități - o considerăm necesară și oportună, tinerii contemporani putând aprofunda o lecție istorică privind lumea transilvană, familiile celor trei fiind originare din această lume, a sec. XVII-XVIII-lea. Iar migrația ardelenilor a fost un fenomen socio-cultural-istoric, în cele mai multe cazuri dramatic și prea puțin cunoscut.

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2024-tribuna-140-5-lumea-imi-para-o-cifra--a-lumii-nestramutata-lege-in-literatura-noastra--nu-e-altul-asa-roman--gandirea-spiritul-logica-argumentarea-lui-sunt-tipice-174065.html>

În: Tribuna, 28 ianuarie 2024